

Blagdan Svih svetih i RKT groblje na Dubovcu

Stjecajem okolnosti upravo se ovih dana navršava 200 godina od zasnivanja rimokatoličkog groblja na Dubovcu.

Za vrijeme vladavine Josipa II. (1780.-1790.) zabranjeno je, iz zdravstvenih razloga, sahranjivati pokojnike u blizini gradova i naselja. Karlovačka gradska uprava morala je zatvoriti Florijansko groblje na Gazi i pronaći odgovarajuće mjesto za novo pokapalište. Za osnivanje novoga groblja određeno je zemljište podalje Dubovca, gdje su se nekad pokapali korisnici obližnje bolnice-ubožnice.

Na njemu je 23. listopada 1820. sahranjen prvi pokojnik, "Georgius Koschnad, star 45 godina, po zanimanju 'historiae artis magister'". Groblje je položeno uz Nemčićevu ulicu, na prostoru današnjeg polja "1". Sudeći prema priloženoj Šašelovoj veduti, pokojnici su sahranjivani bez reda, što je prijetilo brzim popunjenjem, pa je 1829. groblje prošireno na današnja polja "2", "4" i "5".

Neracionalno korištenje prostora vjerojatno je bilo razlog što se neke od uglednih pokojnika nije sahranjivalo na "novome" groblju nego na starim mjesnim grobljima. Primjerice, Nikola Šebetić, dobrotvor karlovačke bolnice, sahranjen je 1844. na groblju uz crkvu Majke Božje Snježne.

Grad je tek 1899. godine upravu groblja uzeo "pod svoje". Otad datiraju i vrlo zanimljivi "Propisi za grobara" kojima se u 24 paragrafa određuje način obavljanja ukopa, ekshumacije, održavanja groblja, te vođenje grobnih knjiga. Zabranjeno je sahranjivanje bez reda, "grobnih humci imaju biti svi jednako dugi, te im uže stranice imadu biti u istoj ravnoj crti i paralelne".

Bez obzira gdje su im pokapališta bila, Karlovčani su neizostavno obilazili svoje pokojnike na blagdan Svih svetih i na Dušni dan. O tome je revno izvještavao najdugovječniji karlovački kroničar Dušan Lopašić u svojim glasilima.

Izvori:

Horvatić T., Mužar M. Katoličko groblje Dubovac, Karlovac : Zelenilo, 2016., str. 6-8

Radovinović, Radovan. Dubovačka groblja: gradovi mrtvih koji žive svoj život, Svjetlo br. 4/5, 1999., str. 113-132

* * * * *

(Dušni dan) Već oko dva sata vrvilo je mnoštvo svieta riečkom ulicom na groblje, da vienci, svećami i inimi uresi okiti grobove počivajućih sladki san u crnoj zemljici. U suprot ne baš liepu vremenu bijaše Dubovac skoro prepun ljudi. Pa i grobovi bijahu uredjeni dostojno; mnogo ih bijaše osobito krasno dekorirano, poimence grobnica braće Vranicanija, Dobrinovića, obitelj Modrušana i Čilića i mnogo drugih. Oko pet sati odpjevala je naša "Zora" tri pjesmice (stare gusle uvijek (!) a poslje uzplamti groblje od milijun svećica. Sasvim naravno je da uz tu svečanost bijaše i kum Ribić i ostale gostionice baš živo posjećene ljudmi. Koji su se uz taj žalostni dan tješili kod čašice rujnog vinca liepom posloviceom "mrtvim pokoj, živom napoj." A kako vince razveseljuje srdce čovjeka al ga uz to; malo smješa idjahu mnogi i mnogi "veselomu pjesmicom" kući na sladak počinak.

Svjetlo br. 68, 7. 11. 1885.

(Na Sesevete) bijaše groblje na Dubovcu mnogobrojno posjećeno, a i grobovi rodjaka i znanaca okićeni, tek tuj i tamo vidjao se grob bez vienca i bez svieća bez svake uspomene.

Bilo je i vrlo liepo okićenih grobova, pripadajućih dakako odličnijim i imućnijim kućam, ali i ona najsitnija sviećica na grobu siromaka doista mnogo više vriedi no bahata elegancija bezdušnika. Poslie večernice propovjedao je župnik g. Masek, a iza toga odpjevala je "Zora" tri žabstne pjesme. Kasno u noć jošte – plamsala svjetla po grobištih. Na dušni dan imalo je vatrogasno društvo u kapeli "Svih Svetih" zadušnice za umrle si članove i dobrotvore.

Sloga br. 7, 7. 11. 1886.

(Na sesvete) pjevala je "Zora" po običaju poslie podne na dubovačkom groblju, gdje se je sila svieta bila sakupilo, da prisustvuje blagoslovu i propoviedi, koju je izrekao veleč. g. Hegedić. I ove godine bili su groblji nakićeni vienca, vrpcami, lampioni, sviećami od strane obitelji, rodbine i znanaca. A oni grobovi, za koje nije sirotinja imala nakita, za nje gori pred Svevišnjim žarki plamen njihove ostavljene sirotčadi; za nje andjeli pale zvjezdice i sunca na nebeskom svodu.

Sloga br. 45, 4. 11. 1888.

Svi Sveti. Liep jesenski dan, ljubav i uspomene namamiše tisuće, da podju na Dubovac. Okićeni grobovi vienca i zelenilom, cviećem i vrpcami, zapaljene svjetiljke baklje i svieće – i ti grobovi osvanu u sjaju i miloti. Oko grobova stoje koji žale. Tuj majka, žena, sestra tamo muž, brat, otac. Ovdje se savila djeca oko groba namieštaju cvieće na grobu majke ili otca, tamo opet prijatelj žali za milim drugom. Svi su sveti a sutra je mrtvih god. U Dubovcu, u tom našem "gradu pokojnika" oživjelo, došli živi pohodit mile si pokojnike. Mramorne ploče i spomenici izmjenjuju se drvenim križem. Ovdje ponosne grobnice naših uglednih karlovačkih obitelji baruna Vranyczani-Dobrinovića, pod kojom piše umno geslo "hrvatskom slogom". Tamo nedaleko u finoj gotici izvedena grobnica druge ugledne obitelji plemića Türka, kojim je predikat od Karlovac grada. Nasuprot tome stoji grobnica naših Turkovića, priprostih gradjana u kojoj počiva ona plemenita majka i supruga, dobrotvorka mladeži, jednostavna gradjanska – Ivana Turkovića. A na okolo grobovi velikaša, umnika, književnika, svećenika, gradjana, obrtnika i sirotinje. Al svakomu je njegov grob drag i svet. U to se čuje zvonca sa crkvice na groblju. Ozvanjaju orgulje, čuje se svećenikova molitva. Otkrite glave stoji mnoštvo, skruši se i moli. Večernjica; I tada je propovied. Sjeti se da si prah... I kada "Zora" i "Nada" zapjevaše tužaljke za mrtvimi druzi i ti stojiš podalje, stojiš, slušaš i – zaboraviš da si na svietu. Sutra je mrtvih god, a i tvoju dušu napuni sjeta i ti imaš svoje mile pokojnike, te moliš na njihovom grobu uz želju, jedinu možda želju, da počivaš medju svojim, da počivaš na dubovačkom groblju, medju Karlovčani. Hiljade i hiljade svieća zaplamsa kao hiljade zviezda na nebu. I tada ti se u sumračju prikaže cielo groblje kao komadić neizmjernog neba. I ti oćutiš, da si bliže onim, koji počivaju pod zemljom. Tebi je i samome, kao da te je poljubio andjeo smrti. A sa župne crkve ozvanjaju zvona, ona stara zvona dubovačke crkve. Zvone tako sladko, tako umiljato. Ti znadu što govore. Ta čuo si ih i kod poroda, čuo si ih u sto veselih i žalostnih prigoda, stari to znanci ! I tamo se na vojničkom groblju zatalasa more svjetla – a na okolo zavlada tama, tišina. Sviet se vraća kućam. Živi idu u svoje domove. Još nekoliko šapata i uzdaha i život traži svoje pravo. I dobro je tako. Sutra je mrtvih god.

Svjetlo br. 44, 4. 11. 1900.

Svi sveti Uz krasno jesenje vrieme obavili smo i ove godine svetkovinu duševnosti i pieteta. Velika množina nagnula je upravo na dubovačka groblja, da posjeti taj naš "grad mrtvi", gdje

leže i počivaju naši predji i otci, naši mili i nezaboravni pokojnici. Bogataške grobnice i grobovi bijahu sjajno okićeni, ali onaj sitni stručak, onaj mali cvietak na grobu siromaka posvjedočio je istu ljubav, istu magičnu moć. I ona skromna jedina svieća, što ju je metnulo onamo tužno siročće, vriedi više, nego milijuni baklja, što ih gavan pali u spomen svojih pradjeda. Bar tuj u grobu, bar tuj mrtvi, bar tuj pred višnjim Bogom, svi smo jednaki. Ista nas krije zemlja, spokojno se redamo jedan uz drugoga, a neznamo više kako je izpravan bio naš život. Ovdje prestaje svaka borba, svaki jad i jał, Iza groba prestaje mržnja i tuj počimlje uspomena i poštovanje. Dobro bi bilo, kada bi se živi više put svračali u grad mrtvih – da se saberu, snadju i skruše. – Uz običajnu večernjicu bila je propovjed, a tada "Zora" i "Nada" odpjevaše mrtvim svojim članovom dirljive tužaljke. Kasno do u noć vrvilo je mnoštvo po groblju, a tisuće sviećica plamsahu uz mjesečev sjaj titraj zviezda u krasnu jesensku noć. – Vojničko groblje bilo je i ove godine upravo uzorno uredjeno i razsvietljeno.

Glasonoša br. 46, 8. 11. 1908., str. 2

Svi Sveti. U ponedjeljak na dan Svih Svetih bit će na rimokatoličkom groblju na Dubovcu u kapelici u 3 sata poslie podne propovied i večernja. Iza toga će I. hrvatsko pjevačko društvo "Zora" i obrtničko radničko društvo "Nada", odpjevati nekoliko tužaljka na uspomenu pokojnih si članova.

Sloga br. 44, 31. 10. 1909.

Svi Sveti. Za dosta liepa i ugodna vremena kasne jeseni posjetili su Karlovčani u nedjelju 1. o. mj. grobove svojih milih pokojnika. Karlovčani imadu srdca i duše, neda se tajiti, a u ovo težko ratno vrieme, nekako je svakomu čovjeku upravo potrebno, da se sjeti pokojnika i da im podje na njihove grobove. Ako i nije ljetos bilo one razkoši i sjaja kao prijašnjih godina, to ipak nije bilo groba, na kojem ne bi bilo najmanjega vienca ili sitne sviećice, koja ne bi zaplamsala u ljubavi uspomene. Ove godine iztakao se je osobito grob narodnog dobrotvora dr. Ivana Banjavčića, urešen paomami, naravnim cviećem i bakljama. Bijahu naravski i grobovi i grobnice naših ostalih odličnika urešene i razsvietljene, ali se je očito vidjelo, da se i tuj neće prekoračiti nikakove mjere. Višak potroška daje se živima, kojima dobro dodje svaki milodar, što se doprinaša u plemenite svrhe. U nedjelju na večer u 8 sati ozvanjala su sva zvona cielu uru za spomen pokojnika. U ponedjeljak 2. o. mj. služene su u svim crkvama zadušnice, a u crkvi sv. Trojice bijahu u 10 sati prije podne služene svečane zadušnice, kojima je prisustvovalo mnogobrojno obćinstvo. – U nedjelju poslie podne bijaše u 3 sata na groblju propovied, a iza nje u crkvi služena večernjica. Obrtničko-radničko društvo "Nada" došlo je i ove godine i odpjevalo nekoliko dirljivih tužaljka u počastnu uspomenu svojim preminulim članovima.

Na vojničkom, groblju bilo je ove godine vrlo svetčano. Ona uzvisina, gdje se nalaze grobovi junaka, što su podlegli ranama, dobivenim na bojnem polju, bila je stjecište polaznika, koji su osobito brojno izkazali počast tim grobovima. Pred grobovima palih junaka bila je postavljena počastna straža, a skauti su donieli cvieće i vience, te okitili tužne humke i zapalili svieće.

Sloga br. 44, 8. 11. 1914.

Pohod grobova. Kao svake godine tako su i ljetos mnogi pošli na Dubovac, da posjete grobove svojih milih ili one svojih prijatelja i znanaca. To su treći Svi Sveti, koje smo proslavili pod znakom rata. Ovaj blagdan, koji je posvećen tuzi i pietetu, bio je još žalasniji pod dojmom velikoga hrvanja, u kojima učestvuje naš narod skoro na svim ratištima. Vijenaca bijaše u izobilju i svieća toliko, te su svi trgovci pravili vrlo dobre poslove, akoprem bi teški dani morali opomenuti naše ljude na štednju i da se onaj novac, što se daje na ukras i rasvjetu grobova,

može bolje upotrijebiti u korist nevolje i tuge. Nu kod nas se malo misli na zbilju života. Na vojničkom groblju položeno je mnogo vijenaca, a pod večer bila je rasvjeta grobova.

Sloga br. 45, 5. 11. 1916.

Svi Sveti. U četvrtak proslavili smo ovogodišnje Sve Svete posjetom grobova naših milih. Ljudi su i ove godine okitili grobove vijencima a na večer bilo je dubovačko groblje puno naroda, te je sva ta slava bila tiha i skromna. U 3 sata poslije podne služena je večernica i držana propovijed, dok je pjevački zbor odpjevao nekoliko tužaljka. Najviše posjetnika bilo je na vojničkom groblju na onom odjelu, gdje leže pokopani toliki junaci, što su ovdje umrli u vojničkim bolnicama.

Sloga br. 44, 4. 11. 1917.